

Реагування на торгівлю людьми в умовах гуманітарної кризи, спричиненої війною проти України

Кодекс поведінки суб'єктів первинного реагування

Як і будь-яка масштабна криза чи надзвичайна гуманітарна ситуація, війна проти України та подальше масове переміщення вимагають мобілізації зусиль урядів, громадянського суспільства, бізнесу та інших структур і окремих осіб для надання підтримки та допомоги вразливим верствам населення. Хоча такі зусилля ґрунтуються на добрих намірах, окремим, особливо новим, організаціям громадянського суспільства, волонтерам та іншим структурам, які надають допомогу, може не вистачати знань і досвіду в цій сфері, зокрема стосовно ризиків торгівлі людьми (ТЛ). У цьому короткому огляді запропоновано низку ключових кроків, які слід вжити суб'єктам первинного реагування, щоб гарантувати, що їхній персонал усвідомлює ризики ТЛ і випадково не наражає на небезпеку своїх бенефіціарів або колег.

Розуміння ризиків

Для того, щоб мати можливість планувати та готувати заходи з протидії ТЛ, вкрай важливо, щоб керівництво організації, а також її персонал були обізнані з проблемою торгівлі людьми, її проявами у своїй сфері діяльності та заходами з протидії торгівлі людьми на національному/місцевому рівні, а також були поінформовані про відповідних суб'єктів, зокрема про Національного координатора та доповідача з питань протидії торгівлі людьми, або про еквівалентні механізми, спеціалізовані підрозділи поліції, профільні організації громадянського суспільства та виділені гарячі лінії.

“**Вкрай важливо, щоб керівництво організації, а також її персонал були обізнані з проблемою торгівлі людьми, її проявами в сфері своєї діяльності та заходами з протидії торгівлі людьми на національному/місцевому рівні, а також були поінформовані про відповідних суб'єктів.**

Налагодження контактів і співпраця з суб'єктами протидії торгівлі людьми

Надання гуманітарної допомоги є складним завданням, яке потребує значних ресурсів, адже проблеми, з якими стикаються люди, що рятуються від криз та конфліктів, варіюються від екстреної ситуації до довгострокової інтеграції. Хоча суб'єкти первинного реагування можуть стикатися з потенційними ситуаціями ТЛ або її жертвами, не слід очікувати, що вони зможуть надавати таким людям комплексну допомогу або самотужки реагувати на підозрілі ситуації. Враховуючи, що торгівля людьми є складним злочином, який впливає на психічне та фізичне благополуччя його жертв, суб'єктам первинного реагування важливо встановити контакт та налагодити співпрацю з іншими суб'єктами, зокрема правоохоронними органами, державними/місцевими постачальниками соціальних послуг, а також спеціалізованими неурядовими організаціями (НУО) з протидії торгівлі людьми. Керівництво організації повинно поставити собі за мету знати про функції та обов'язки різних установ і постачальників послуг і прагнути підтримувати канали зв'язку відкритими, завжди забезпечуючи конфіденційність і захист персональних даних під час будь-якої взаємодії.

Розробка політики та процедур

Хоча гуманітарні організації, можливо, не стикаються з імовірними жертвами чи ситуаціями торгівлі людьми на щоденній основі, їхні дії не повинні бути безсистемними, адже це може завдати шкоди ймовірній жертві, іншим бенефіціарам та персоналу або поставити під загрозу цілеспрямовану роботу суб'єктів, які спеціалізуються на протидії торгівлі людьми. Для запобігання такому несприятливому розвитку подій, організації наголошено рекомендується якомога раніше розробити політику та стандартні операційні процедури (СОП) з протидії торгівлі людьми, яких має дотримуватися її персонал у відповідних ситуаціях. Означена політика та документація СОП повинні охоплювати такі проблеми та можливі сценарії:

- Проголошення нульової терпимості до торгівлі людьми в діяльності організації, діях її персоналу та пов'язаних з нею осіб;
- Підготовка кодексу поведінки для персоналу організації та пов'язаних з нею осіб, наголошення на необхідності дотримання стандартів прав людини та чітка заборона на зв'язок з будь-якою особою, яку можна обґрунтовано підозрювати в причетності до торгівлі людьми, а також на використання послуг ймовірної жертви торгівлі людьми. Персонал організації та пов'язані з нею особи повинні забезпечувати зразкові стандарти особистої поведінки, які б гарантували, що вони допомагають боротися з торгівлею людьми, а не загострюють проблему. Оскільки торгівля людьми породжується попитом, зокрема попитом на сексуальні послуги чи дешеvu/неоплачувану робочу силу, персоналу організації та пов'язаним з нею особам слід заборонити платити за секс або вимагати сексуальні, трудові чи інші послуги в обмін на допомогу, незалежно від правового статусу проституції у місцевому законодавстві. Крім того, враховуючи особливу вразливість дітей до торгівлі людьми, співробітники організації та пов'язані з нею особи за жодних обставин не повинні вступати в сексуальні контакти з особами молодше 18 років.
- Невідворотність відповідальності персоналу організації та пов'язаних з нею осіб перед відповідними органами за будь-яку незаконну діяльність, що сприяє торгівлі людьми, або за поведінку, що суперечить вищезазначеним стандартам.
- Запровадження безпечних та доступних механізмів і процедур для повідомлення про торгівлю людьми та пов'язані з нею зловживання, щоб спонукати жертв повідомляти про себе.

Підвищення обізнаності та підготовка персоналу

Обов'язкова підготовка з питань протидії торгівлі людьми має вирішальне значення для отримання персоналом організації та пов'язаними з нею особами, наприклад, волонтерами, уявлення про торгівлю людьми та її сучасні прояви, зокрема в кризових та конфліктних ситуаціях, а також їх ознайомлення із законодавством щодо протидії торгівлі людьми, відповідними суб'єктами та механізмами, що діють у країні, де провадиться діяльність. Такі тренінги доступні як онлайн, так і офлайн, їх часто безкоштовно проводять міжнародні організації або НУО, які спеціалізуються на протидії торгівлі людьми. Докладнішу інформацію про тренінги з протидії торгівлі людьми в контексті гуманітарної кризи, пов'язаної з війною проти України, можна знайти за посиланням: <https://www.osce.org/cthb/562572>. Крім того, міграційні та гуманітарні кризи завжди демонструють, що суб'єкти первинного реагування є першою можливістю контакту та отримання інформації для осіб, які потребують допомоги, тому такі особи повинні володіти інформацією про ознаки та індикатори ТЛ, а також про те, як у роботі з імовірними випадками ТЛ застосовувати підхід, який є ґендерно-чутливим, відповідає віку і враховує травмованість можливої жертви. Публікація «Виявлення торгівлі людьми в умовах гуманітарної кризи, спричиненої війною проти України: короткий огляд для суб'єктів первинного реагування» (<https://www.osce.org/cthb/561466>) може стати корисним джерелом початкової інформації, а також нагадуванням про цю проблему.

Моніторинг та коригування

Для своєчасного виявлення можливих прогалин або недостатніх функціональних можливостей та внесення відповідних коректив, керівництво організації повинно забезпечити регулярний моніторинг чинних механізмів та заходів з протидії торгівлі людьми. До проведення такого моніторингу та обговорення можливостей оптимізації можна долучати досвідчених суб'єктів з протидії торгівлі людьми, наприклад, профільні НУО, які спеціалізуються на цій сфері діяльності.